

Til Justiskomiteen

Teknas innspill til statsbudsjettet for 2023

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 98 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Beredskap i kommunene

Tekna mener det er svært viktig å se beredskap i et bredt perspektiv. I det sikkerhetspolitiske og geopolitiske landskapet med krig i Europa, energikrise, klimaendringer, demokratisk tilbakegang, globalisering, sett i sammenheng med nye sårbarheter og kapasitetsutfordringer som følge av økt digitalisering, demografiske endringer og urbanisering, er det stort behov for økt kompetanse for å forebygge og utvikle nye løsninger i møtet med de sårbarheter vi står overfor.

Tekna vil i denne anledning trekke frem det bildet vi ser i kommune-Norge når det gjelder å ruste kommunen til å sikre lokalbefolkningen. Det kan dreie seg om alt fra vann og avløp, ras- og skredhåndtering, utfall i digital infrastruktur, sikring av bygg og beredskapsmessig god arealutvikling med trygge veier og gode planløsninger. Dette krever høy avansert kompetanse i kommunene våre.

Tekna har gjennomført en egen undersøkelse om behovet for kompetanse for å løse blant annet klima-, miljø- og beredskapsutfordringer som kommunene har ansvar for. 56 prosent av kommunene sier at de i stor grad har oppgaver som står i fare for ikke å bli utført fordi de mangler folk med høy kompetanse i teknologi og naturvitenskap. For klima- og miljøoppgaver gjelder dette 44 prosent av kommunene.

Det utdannes for få med realfaglig og teknologisk avansert kompetanse, det er svært vanskelig for kommunene å rekruttere blant disse og det er krevende å beholde denne kompetansen over tid. Det er derfor behov for et større løfte for å rekruttere og å beholde slik kompetanse i kommunene.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen snarlig komme opp med en plan for hvordan man skal håndtere det kompetansegapet vi ser i kommune-Norge for å sikre lokalbefolkningen god beredskap.

Flere studieplasser – avansert IT-kompetanse og realfag

Flere rapporter viser behov for mer avansert IT-kompetanse. Bærekraftig omstilling løses med teknologi og realfag. Samfunnsberedskap og klimatilpasning er overhengende utfordringer og fordrer høy teknologisk og naturvitenskapelig kompetanse, særlig i kommunene.

Tekna viser til behandling av Stortingsmeldingen *Samfunnssikkerhet i en usikker tid* i 2021 hvor flertallet i komiteen, bestående av medlemmene fra AP, FrP, SP og SV, fikk flertall for følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre økt antall studieplasser innenfor IKT-fag og realfag.»

Når regjeringen foreslår at det avvikles 4 000 studieplasser som ble etablert som et tiltak i en tid med pandemi, mener vi dette gjøres uten at man kritisk har vurdert hvilke studier det vil være behov for fremover og en klar prioritering av hvor nedtrekket bør tas.

Tekna ber Stortinget følge opp sitt eget vedtak ved å bevilge midler til flere studieplasser innen IKT og realfag.

Tekna viser til at det i budsjettforslaget for regjeringen ligger inne et forslag om å innføre egenbetaling for studenter utenfor EØS/Sveits. Statsråden mener dette vil gi 1,2 mrd. i økte inntekter. Samtidig varsles det at man vil frigi 2 600 studieplasser, fordi færre vil søke seg til studiene i Norge. At plasser frigis betyr ikke at det automatisk er nok kvalifiserte søkere fra Norge og EØS til disse studieplassene, og det er uklart for oss om disse plassene har finansiering.

Kunnskapsdepartementet viser selv til at Norge har relativt få med høyere utdanning i realfag og at Øst-Europa og Asia i stor grad har tatt over for Norden og øvrige Vest-Europa som viktigste avsenderområder.

Tekna mener tiden ikke er inne til å legge begrensninger i muligheten til å rekruttere studenter innen studier som er svært viktig for samfunnssikkerhet og beredskap og ber Stortinget om å ikke vedta egenbetaling for studenter fra land utenfor EØS/Sveits.

IT-sikkerhet og kompetanseheving

Tekna viser til at under behandlingen av Stortingsmeldingen *Samfunnssikkerhet i en usikker tid* i 2021 stilte et flertall bestående av AP, SP, FrP og SV seg bak forslaget om å be regjeringen om å sørge for økt kompetanseheving for ansatte i kommuner, stat og bedrifter innenfor IT-sikkerhet.

I forslag til statsbudsjett rapporteres det på oppfølging med at justisdepartementet skal lage en stortingsmelding. Samtlige departementer er bedt om å kartlegge sikkerhetsfaglig kompetanse. Departementet vil se på oppfølgingen av Nasjonal strategi for digital sikkerhetskompetanse som ble lansert i 2019 i tett samarbeid med Kunnskapsdepartementet.

Tekna viser til at det i disse dager igangsettes en utprøving av et system hvor etterretningstjenesten skal kunne samle inn informasjon om nærmest all digital kommunikasjon i Norge. Tekna er svært bekymret for om vi kan klare å utvikle sikre løsninger for lagring og drift av disse enorme datamengdene og om vi klarer å forvalte dataene på en lovmessig, sikker og forsvarlig måte. Det er svært viktig at kontrollorganene, EOS-utvalget og domstolene sikres langt mer ressurser og kompetanse enn hva det er lagt opp til nå.

Tekna mener det er svært uheldig at man skal avvente enda en stortingsmelding for å få mobilisert et krafttak for kompetanseheving innen IT og IT-sikkerhet.

Tekna ber Stortinget be regjeringen om å redegjøre for hvordan de har økt satsningen på IT-sikkerhets-kompetanse for offentlig ansatte og ansatte i bedrifter, og komme tilbake til Stortinget med en plan for å bygge kapasitet.

Forskning

Tekna er svært fornøyd med ordningen med Nærings PhD og Offentlig PhD. Det er likevel et langt større potensiale for denne ordningen og det er bred enighet om at det er nødvendig at det bygges avansert kompetanse innen samfunnskritiske områder. Den geopolitiske situasjonen og behovet for å beskytte vår kritiske infrastruktur forsterker dette bildet. Tekna mener derfor den offentlige finansierte andelen av finansieringen bør økes innen svært viktige og samfunnskritiske områder hvor det er behov for å bygge avansert kompetanse. Det kan gjelde samfunnskritiske områder knyttet til IT og IT-sikkerhet, forsvarsområdet, beredskapsområdet, ekom mm. Tekna viser til svært lav rekruttering av norske kandidater til forskning innen teknologiske og naturvitenskapelige disipliner.

Tekna ber Stortinget øke andelen statlig finansiering i nærings-PhD og offentlig PhD-ordningene for å utløse flere søknader og dermed bidra til at vi dekker behovet for avansert kompetanse innen nasjonale samfunnskritiske områder.

Styrke rekruttering av dommerstillinger til jordskifterettene

Rekruttering til dommerstillinger i jordskifterettene har over flere år vært krevende mange steder i landet. Ofte er det ingen eller svært få kandidater.

Denne utfordringen er alvorlig og prekær. Det er avgjørende for jordskiftedomstolenes kompetanse og rettssikkerheten, at man klarer å tiltrekke seg de beste kandidatene til dommerstillinger – de med lang og bred jordskiftefaglig erfaring.

Dette er kandidater med master i eiendom og er en ettertraktet yrkesgruppe i arbeidsmarkedet. Et av de viktigste virkemidlene for å tiltrekke seg dem vil være økt lønn på linje med tingrettsdommere.

Jordskiftedommere utnevnes til embetsmenn av Kongen i statsråd - på lik linje med dommere i de alminnelige domstolene - og er også omfattet av reglene om sidegjøremål, noe som begrenser muligheter til annet inntektsbringende arbeid.

På grunnlag av dette, og nevnte rekrutteringshensyn, bør derfor lønnen til jordskiftedommere etter Domstolsadministrasjonens og Teknas oppfatning være på samme nivå som tingrettsdommere.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen igangsette et arbeid for å sikre at jordskiftedommerne blir lønnsmessig likestilt med tingrettsdommere.